

АКАДЕМСКО ПЕВАЧКО ДРУШТВО *ОБИЛИЋ* (1884–1941): ДОКУМЕНТИ, СЕЋАЊА, КОМЕНТАРИ

Приређивачи: Боро Мајданац и Милена Радојчић

Београд: Историјски архив Београда, 2005.

У богатој издавачкој делатности Историјског архива Београда, чиме ова институција на различите начине задужује нашу јавност, издваја се објављена књига о певачком друштву *Обилић*. Она је резултат вишегодишњег рада и представља допринос у даљем изучавању историје српске музике XIX и прве половине XX века. На близу три стотине страница стандардног формата у луксузном издању тврдых корица, с укусним дизајном, књига оживљава једно минуло доба наше културне историје и представља значајан допринос упознавању свеукупне активности певачког друштва *Обилић*.

Рукопис Милана Костића, некадашњег члана *Обилића*, у виду летописа који је похрањен у Архиву Србије, двоје врских приређивача – Милена Радојчић и Боро Мајданац – представили су у изворној верзији, али су му придодали неопходне допуне и укључили читав научни апарат који обухвата 88 напомена и библиографских јединица. На светлост дана износе се многобројна архивска документа и досад недовољно познате историјске чињенице о једном од најсложенијих периода у развоју музичке културе у Србији. Документарна грађа била је погодна за анализу сложених односа како у самом певачком друштву, тако и у широј југословенској заједници.

Ова књига поседује низ врлина од којих најпре издвајамо јасноћу, методичност, дубину и обимност увида у грађу. Поред тога што износи хронологију најзначајнијих активности *Обилића* до Другог светског рата, књига указује и на то да су својевремено били брижљиво архивирани и извештаји о оснивању, затим о пријему нових чланова, путовањима, али и о наступањима на домаћој и иностраној сцени. Уз историчност у приступу, амбициозно замишљена публикација даје и многобројне смернице за будућа истраживања. Како је књига мозаична и осветљава исечке из времена, посебну вредност чини и то што је у њу укомпоновано око две стотине илустрација и велики број вредних и квалитетних фотографија (хоровође, председници друштва, чланови...), као и шест значајних прилога. Било да су из приватног или професионалног живота друштва, фотографије својом бројношћу и презентацијом значајно употпуњују основни ток текста. Књига садржи резиме на енглеском језику и именски регистар. Пребогата драгоценим информацијама, књига представља значајан допринос у начину савременог презентовања архивске грађе.

Овај велики и значајан посао пружа један крупан прилог упознавању свеукупне српске културне прошлости. Стога је разумљиво да је рад на припреми ове публикације трајао неколико година. Од-вијао се на провери сваког изнетог податка, било у постојећим фондовима Архива, било у другим релевантним институцијама, њиховој исправци и адекватној допуни, како би се крхкост личних сећања или недовољна објективност летописца „учврстили“ чињеницама – од тачних имена појединаца, назива дела или прецизног датирања. Речју, учињен је огроман напор да би ово дело доспело до читалаца.

Пошто основу књиге чине сећања непрофесионалног музичара, али педантног хроничара, оданог пратиоца свих догађаја у *Обилићу*, највећи терет рада на припреми овог рукописа за штампање поднели су, понављамо, приређивачи. Књига својим квалитетом сведочи како о уложеном труду, тако и ентузијазму, ажурности и компетентности приређивача – Милене Радојчић, саветника у Архиву Београда и Боре Мајданца, саветника у Архиву Србије. Несумњиво се показује да су њихова иницијатива, као и њихов напор, вишеструко плодни, тим пре што српска музикологија не поседује исцрпнију студију о историјату и развоју *Обилића*. Мада је у реализацију ове књиге укључен велики број сарадника различитих професија и различитих области интересовања, приређивачи су поднели највећи терет припреме и стога им припадају највеће заслуге и похвале. Истовремено, ова књига далеко надилази досад уобичајене, неретко монотоне и неинспиративне публикације архивске грађе. Определивши се у основи за хронолошки приступ и приказ назначен у рукописном предлошку, приређивачи су нам омогућили да пратимо обимно, вишеструко и вишеслојно деловање *Обилића*.

Захваљујући консултовању читавог тима сарадника, приређивачи су испунили и очекивања и наде некадашњих чланова овог знаменитог хорског ансамбла – бивших студената Београдског универзитета који су, окупљени у *Обилићу*, својевремено представљали само језгро интелектуалне и културне елите престонице. Чини се да није претерано ако ову публикацију означимо као капиталну, јер је то књига-водич која импонује обимом и разноврсношћу презентираних грађе.

Рад је заснован на архивским истраживањима наше историје друге половине XIX и прве половине XX века, а распоред књиге следио је хронолошку логику полазног рукописа Милана Костића. Обимна грађа логично је изложена, систематизована и рашчлањена у шест периода, односно поглавља. Приређивачи су основни Костићев летопис значајно разрадили и допунили, тако да се читалац упознаје с читавом галеријом личности из ондашњег политичког и кул-

турног живота. На тај начин, монографија обликује и својеврсни портрет интелигенције, менталитета, манира и начина живота у Србији онога времена. Значајни су и додатни прилози који ће такође представљати незаобилазно полазиште у сваком следећем, целовитијем сагледавању историјата и рада Академског певачког друштва *Обилић*, данас *Крсмановић – Обилић*, које опстаје већ више од два наест деценија.

И ово издање потврдило је да је стручна презентација архивске грађе неминовна за озбиљна и темељна научна истраживања националне историје, а показало се, такође, да се и архивска грађа може презентовати на атрактиван начин који може да привуче пажњу и шире читалачке публике. У књизи нема ничега сувишног, нефункционалног, нити пак декоративног. Њоме је представљен један од најзначајнијих сегмената историје наших академских институција; показало се да је *Обилић* несумњиво испуњавао важну културну мисију, и то не само у нашој средини, већ и ван ње, приликом многобројних гостовања у иностранству, када је био достојан амбасадор српског музичког стваралаштва и извођаштва.

Занимљиво је кроз монографију пратити и специфичне активности *Обилића* изван концертних, које потврђују да су чланови *Обилића* увек били друштвено активни. Иако је књига превасходно фокусирана на тематику и проблеме хорског извођаштва, кроз њу се могу пратити и промене друштвене улоге *Обилића* у периоду пре и после уједињења из 1918. године. Било је то певачко друштво које је од културно-националног ансамбла еволуирало у ансамбл окренут превасходно уметничким циљевима. *Обилић* је активно учествовао у презентацији савремене музике иностраних аутора, а подршка коју су диригенти давали југословенској идеји, водила је и обогаћењу полазног националног репертоарског оквира. Континуирано неговање црквене музике одвијало се паралелно са сталним осаврењавањем концертне праксе. Угледни диригенти су увек давали свој лични печат репертоару, пројектима и општој атмосфери. Примећујемо, међутим, да су биобиблиографски подаци о некадашњим диригентима неуједначени по исцрпности, а каткад и непотпуни.

Појава оваквих издања није само потреба, него и значајан културни чин. Стога је монографија о *Обилићу* незаобилазна за свако наредно изучавање историје српске музике XIX и прве половине XX века, а нарочито за будуће потпуније сагледавање историјских токова аматерског хорског певања. Поврх свега, књига представља основу за једну нову, свеобухватну споменицу певачког друштва *Крсмановић – Обилић*.

Сагледавање књиге у целини даје пуну потврду оправданости великог труда уложеног у њену припрему. Настала сублимацијом вишегодишњих истраживања, монографија истовремено представља и својеврсну културну и друштвену хронику, будући носталгију за временом брзог и успешног узрастања младе националне музичке културе. Истовремено, она је изузетна, топла и племенита књига из које са сваке странице избија посвећеност раду, идејама и високоморалним начелима.

Верујемо да ће и убудуће рукописи из фондова наших архива на адекватан начин угледати светлост дана и тиме попунити многобројне празнине које постоје у сагледавању наше националне историје.

Милица Гајић

UDC 061.231:78.087.68]»Obilić»